

nevelés területére. Nincs még egy olyan tantárgy, amelynek óráin annyira ügyelni kellene minden szavára, gesztusára a pedagógusnak, mint a testnevelés órán. Bármely más tantárgy óráját „megúszhatja” a kevésbé tehetséges, kevésbé teljesítőképes tanuló. Előfordulhat – és elő is fordul gyakran –, hogy nem kell szerepelnie, nem őt felelteti a tanító, nem írnak dolgozatot stb. Viszont testnevelés-órán a gyerekek mindegyikének, az ügyes, a kispórtolt, az esztétikus, arányos testű gyerekek mellett a kevésbé ügyes, a szépségideáltól lényegesen eltérő testű gyerekeknek is le kell vetközniük, szerepelniük kell. A kedvezőtlen testi felépítésű gyerekeknek gyakran maga a testnevelésóra – a levetkezés ténye – *traumát okoz*. A sportfoglalkozások légköre alapvetően a nevelő hozzáállásától függ. Egy *meggondolatlan megjegyzéssel*, lekicsinylő gesztussal esetleg örökre elriasztható egy-egy gyerek a testmozgástól, akár az egészséges életmódtól.

Olyan fiatalokat kell (kellene) az iskolának kibocsátaniuk, akik megtalálják helyüket az életben: önmaguk lehetőségeit felismerik, személyiségük fejlesztését igénylik, és képesek is megvalósítani. Ez a feladat *az iskolát minden szinten a legfontosabb közintézménnyé és a tanárt fontos közéleti személlyé teszi*. Ahogyan ma tanítunk, olyan lesz a holnap. Hiszen minden, ami a jelenben működő iskolában történik – vagy nem történik –, az *a jövő ígérete vagy elvetélt reménye*. A holnapjainkat alakító, alkotni képes fiatalok nevelése a pedagógus tevékenységének legfontosabb célja, tartalma és felelőssége. Nem közömbös, hogy e tevékenység milyen *hatékonyással* történik.

VARGA JÓZSEFNÉ DR. főiskolai oktató
NYME Apáczai Csere János Főiskolai Kar
Győr

Merjünk-e magyarok lenni?

A válaszom — természetesen — igen.

A fiatalok személyiségformálásáért felcélós nevelő egyik legfontosabb feladata, hogy kialakítsa, aztán erősítse a formálódó lélekben a magyarságtudatot. Az ezeréves államalapítás ürtügyén sokat idézzük Szent István gondolatait. Neki — és természetesen apjának, Géza fejedelemnek — köszönhetjük fennmaradásunkat. Az ő döntése volt az Európához csatlakozás, de az ő döntése volt magyarságunk megőrzése, folytonos erősítése is. Ő akarta, hogy tanuljunk meg, figyeljünk meg mindent és ezt hasznosítsuk is, mert „az egynyelvű és egyszokású ország gyenge és esendő”. (István király intelmei) Hegedűs Géza szép versében, *Az esztergomi várban* a Szent István-i törvényt így fogalmazza meg:

„Az örökölt ígét kell betölteni bátran
újulva szüntelen, de változatlanul ...

...

Ezt rejti legbelül a szentistváni törvény,
amelynek lényege a változni tudás.

Ő úgy rendelte, hogy pogányból légy keresztény:
Mindig változni kell. Nemcsak parancs, de ez tény:
A múlthoz az a hű, ki mindig újra más.”

Folyton halljuk, hogy magyarságunk megőrzésével lehetünk csak egyenrangú polgárai Európának. Megőrizni azt lehet, ami erősen él bennünk, amihez ragaszkodunk. Az iskola feladata is — a

szülői ház mellett — a magyarságtudat kialakítása, megerősítése. A diákok lelkéhez kell közel jutnunk. Úgy, hogy nem szólamokat hangoztatunk, nem a felnőttek nagy igazságait nyilatkoztatjuk ki, hanem hagyjuk őket vitatkozni, gondolkodni, az elhangzottakat kétségbe vonni. A szélsőséges nézeteket is engedjük kimondani, hiszen mi ott rögtön, értelmesen, okos szóval helyére is tehetjük. Az ilyen vitákhoz kiválóan megfelelnek a gondolatébresztő, jó irodalmi művek az érettségi előtti hónapokban. Tudom, az irodalomórán nincs erre idő, noha egy tematikus összefüggések felmutatását célul tűző feldolgozás ott sem volna haszontalan. De alkalmas erre a fakultáció vagy akár az osztályfőnöki óra. Az érettségi előtt álló fiatalok szeretik is az ilyen alkalmakat, akár folytatásokban, érveket gyűjtve is foglalkozhatunk a hazafiság, a magyarság témájával.

Olyan költők, írók műveit kell idéznünk, akiknek az emberség, magyarsága, ugyanakkor az európaisága nem vitatható. Szinte minden fiatal szereti, tiszteli Petőfit, ha a műveken túl az embert is megmutatjuk nekik. Szívesen bemutatom az *Úti leveleket*, ahol nagyszerűen kirajzolódik Petőfi embersége, emberi arca. Ő mindent látni és átélni akar (vasút, bánya, üvegkuta, vashámor, hörtön, ...), ő rajongva szeret és egyértelműen elítél. Imádja Juliskát, a túrós csuszát, de nem tud lelkesedni Goetheért, viszont az őt ki nem szolgáló kocsmárosban tiszteli a büszke, meg nem alázkodó magyarságot. A tájleírások közül nem az ismert Hortobágyról szólót idézem, inkább Murány várának meglátogatását. A táj lenyűgöző szépsége mellett Tompa Mihály hortyogása teszi felejthetetlenné a jelenetet.

Más alkatú ember és költő Illyés Gyula. „Nem így képzeltem el ... de megtörtént ... így is a mi korunk.” Mint Babits, ő is „rühellé” a prófétaságot, sokat gyötrődött, mérlegelt, végül hajlott a kompromisszumra, belátva, hogy minden kiegyezés jogos, ha az a nép javát szolgálja. Nemzeti, aki jogot véd, nacionalista, aki jogot sért; ebben a szellemben küzd a kisebbségben élő magyarokért. Idézhetjük a *Puszták népét*, versei közül a *Bartókon*, az *Egy mondat a zsarnokságról*, a *Haza, a gazdaságban* címűn túl a *Bernát Aurél egy képe alá*, vagy a *Doleo, ergo sum* címűt. Ezekben a vívódó Illyést láthatjuk, az ember szükségszerű, de gyakran fájdalmas közösségvállalása gondolható végig.

Még nehezebb sors és idő Sütő Andrásé. Hősei mégis derűsek, kacagnak, jóllehet Görömbei András azt írja: „olyan ez a kacagás, amelyben megöszül az ember.” (Görömbei András: Napjaink nemzetiességei magyar irodalma. Budapest, 1981.) Az *Anyám könnyű álmat ígér* című alkotás sok szép részlete győzi meg a fiatal embert az optimizmus fontosságáról, az érték és a talmi helyes megítéléséről. Gyümölcsölt Gergely története, a szállóigévé vált gondolat: „A fű lehajlik a szélben, és megmarad, fiam.” Kiváló lehetőség, hogy diákjaink kimondják gondolataikat az emberségről, az ősök tiszteletéről, a vállalható magatartásról. Egyáltalán nem baj az, ha másként vélekednek, beszéljenek, vitatkozzanak, ismerjenek meg sokféle véleményt, így tisztulnak, válnak egészségesebbé a gondolatok. (Természetesen a tanár állandó, felelősségteljes jelenléte mellett.) Idézhetjük Kányádi egyet nem értését is. Szembeállíthatjuk a Sütő András-i megoldással Márai Sándor konok, kemény tisztességét, aki úgy tudta megőrizni magyarságát, hogy nem hajolt meg, nemet mondott korára, elment, de minden nap Aranyt, Krúdyt ... olvasott, és azt írja be Naplójába: „Magyarul és ne magyarosan írok.” A *kassai polgárok* dráma ismerete nélkül a nyitó jelenet felolvasásával is súlyos, fontos gondolatokat ébreszthetünk tanítványainkban. Az apa így indítja útra fiát: „Mindig nyugatra menj. És ne feledd soha, hogy keletről jöttél. ... Figyelj jól a világra. ... És térj vissza.” Szent István is ezt akarta, ma is ez a legfőbb törekvésünk. Az apa-fiú kapcsolat embersége, a magyarság őrzése, az Európához csatlakozás fontossága együtt van e képben. Nagyjaink mindig ezt mondták: jó hazafi csak az lehet, aki e hármat együtt bírja.

Megint más élethelyzet, amit Gion Nándor hősei élnek meg. *A virágos katona* főhőse. Rojtos Gallai arra a következtetésre jut: „el kell menni onnan, ahol a ronda dolgok történnek.” Végigküzdi az első világháborút, de hazatérve a virágos katona szeméből többé nem tudja kiolvasni azt az üzenetet. Rá kell döbbsennie a sok szörnyűség megélése után, hogy egyetlen lehetséges megoldás a helytállás, a sorsvállalás.

Úgy vélem, ma Mécs László költészete, sőt a költő saját sorsa is üzenet értékű lehet.

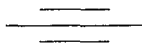
Esterházy Péter nehéz olvasmány, groteszk képalkotása kevésbé vonzza a fiatal olvasókat, ironikus stílusa inkább. Kortárs író, korunkra jellemzően nem mondja ki közvetlenül, milyen fontos a hazaszeretet, a hazához való ragaszkodás. Új könyvében, a *Harmonia caelestis*ben azonban számos részletet találunk ennek bizonyítékául. Sorai az értékörzésről, az emberség megtartó erejéről, a hazához való hűségéről szólnak. Egy részlet felolvasásával előidézhethetjük ezeket a gondolatokat.

Hosszan idézhetnénk még a súlyos mondanivalójú értékes műveket: Ady: Mag hó alatt, Arany: Toldi estéje, (Toldi és Nagy Lajos király vitája), Tinódi hitvallása a vállalt sorsról ...

Szinte mind ismert művek, ismert művészsorsok. Egy-egy kiragadott gondolat ürréül szolgálhat az érzések, felfogások megbeszélésére. Ez nemes dolog még akkor is, ha az alkotások irodalmisága háttérbe szorul. De ha egy fiatal vitába száll egy mű üzenetével, másfajta véleményeket is meghallgat. különböző élethelyzeteket végiggondol, mindezt egy irodalmi mű hatására, akkor — véleményem szerint — ennél fontosabb feladata egy versnek, regénynek nem lehet. Hozzájárul a személyiség formálásához, az önmegismeréshez, az emberséghez, az érték világos megítéléséhez.

A mi feladatunk is ez: az értékek megmutatása és továbbadása, nemcsak ebben az egy esztendőben, hanem mindig.

Merjük bátran magyarok lenni, így lehetünk emberek és európaiak!

PUSZTAI JÓZSEF igazgató
Árpád Fejedelelem Általános és Művészeti Iskola
Ibrány

Az Árpád Fejedelelem Általános és Művészeti Iskola tartalmi munkájáról

Iskolánk Szabolcs-Szatmár-Bereg megye 1993-ban városi rangot kapott településének egyetlen általános iskolája. 825 tanulója gazdag programkínálat várja. Az alapoktatáson túl zeneiskolánkban zongora, réz-, és fafúvós, ütős tanszakok, művészeti iskolánkban drámajáték, képzőművészet és néptánc tagozatok várják tanulóinkat. A művészeti oktatás fő profilja iskolánknak.

Iskolánk a Rétközi Iskolaszövetség központja, a Szabolcs-Szatmár-Bereg megyei Köznevelési Közalapítvány egyik bázis iskolája. Alakulása óta tagjai vagyunk az Alkotó Pedagógusok és Nevelőintézmények Egyesületének.

Alapvető pedagógiai értékeinket, céljainkat pedagógiai programunkban fogalmaztuk meg. Az iskolahasználók igényeinek megfelelően az anyanyelv, a matematika, az idegen nyelv és az informatika tanítása kap prioritást. Küldetési nyilatkozatunkban az alábbi célokat fogalmaztuk meg:

- Iskolánk minden tanuló számára esélyt kínál az eredményes tanulásra, egyéni képességeinek maximális kibontakoztatására.
- Tanulóinkat megtanítjuk az önálló ismeretszerzésre, a különböző tanulási technikákra. Sokrétű gondoskodásban részesítjük a tehetséges tanulókat.
- Korrepetálásokkal, személyre szabott fejlesztő, felzárkóztató programokkal segítjük a tanulási nehézségekkel küzdő gyerekeket.
- Tiszteletben tartjuk a gyerekek jogait. A gyerekekkel való kapcsolatunkat az őszinteség, az emberi, szakmai és szociális felelősség hatja át.
- Folyamatos képzéssel magas szinten tartjuk a tantestület szakmai felkészültségét.